Fésű - 'Pour bien je le done' felirattal

Bútorgyűjtemény

Leltári szám:	4985
Készítés ideje:	1500 KÖRÜL
Készítés helye:	Franciaország
Anyag:	puszpángfa
Technika:	faragott
Méretek:	magasság: 10,8 cm hosszúság: 16 cm

A fekvő téglalap alakú fésű dupla, alsó és felső (bontó és sűrű) fogsorral készült. Áttört faragású díszítése középütt dekoratív ablakrácsot, a széleken gótikus mérműves ablakokat idéz. A fésű középső sávjában mindkét oldalon két-két feliratos mező helyezkedik el *Pour b[i]en / je le done* felirattal, melynek jelentése: azért adom, hogy örömödre szolgáljon. (A feliratból két betű kitörött.) Ugyanez a felirat olvasható egy 1500 körüli, a párizsi Cluny múzeumban őrzött, áttört faragású fésűn is (ltsz. Cl.21282 - ld. itt).

A fésű közeli analógiája a würzbugi Mainfränkisches Museum puszpángfa fésűje, melyen a "Je le done / de bon [majd a szív jele, azaz "coeur"] (szívből adom) felirat olvasható. (Vö. Jakob Heinrich Hefner-Alteneck: *Trachten, Kunstwerke und Geräthschaften vom frühen Mittelalter bis Ende des 18. Jahrhunderts.* Bd. IX. Frankfurt a. M. 1888, 608. kép - ld. itt).

A würzburgi és a budapesti fésűn azonos a puszpáng faragási módja, a tárgy konstrukciója, a négy sarokrács motívuma, a fogsorokat a középső résztől elválasztó hullámvonalas keretelés, a két szélső betétmező az egybe komponált négy körrel, a belső mező az álló ovális motívumsorral. Eltérés csak a középső mezőnél észlelhető, ugyanis a rács 90°-kal elfordul a két fésűnél.

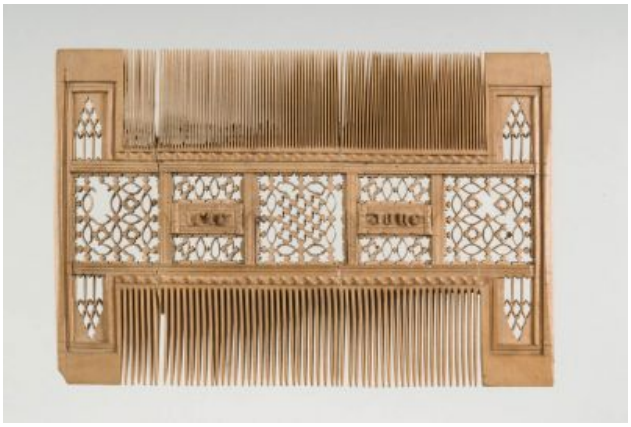
A középkori inventáriumokban a fésűket az egyházi tárgyak között is megtaláljuk, ugyanis püspökök "felkenésekor" is használták azokat, s így emléktárgyakként is megőrizték azokat. A liturgikus rendeltetésű fésűk hátoldalán, a két oldalra nyíló tolózár mögött kör alakú mélyedéseket alakítottak ki a mirha, azaz a szent kenőcs tárolására. Ezek a későbbi, világi használatra szánt, s főként szerelmi ajándékként szolgáló fésűkön elmaradnak, s helyüket dedikációs feliratok foglalják el. Így például az Iparművészeti Múzeum gyűjteményében a *Qui bien aime, tard oublie* (ki mint szeret, úgy felejt) felirat szerepel a Ráth- és a Zichy-gyűjteményből származó fésűkön (ltsz. 53.5074 54.1519), míg egy harmadik, a Jankovich-gyűjteményből származó fésűn (ltsz. 4984) a *Prenez plaisir* (fogadd örömmel) ajánlás olvasható.

Irodalom

- Szerk.: Mikó Árpád: *Jankovich Miklós (1773-1846) gyűjteményei*. Magyar Nemzeti Galéria, Budapest, 2002. - Nr. 183/a (Vadászi Erzsébet)
- Vadászi Erzsébet: Francia gótikus fésűk. *Műgyűjtő*, 6. (1974) 2.. 1974. - 3-5.
- szerző: Vadászi Erzsébet: *A térművészetek határai I. Gótika*. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 1974. - Nr. 75.
- Vadászi Erzsébet: Peignes du gothique tardif dans notre collection. *Ars Decorativa*, 1. (1973). 1973. - 64-68.; Nr. 4.

© 2012-2026, Minden jog fenntartva Iparművészeti Múzeum

© 2012-2026, Minden jog fenntartva Iparművészeti Múzeum